

МОЖЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Вступ. Обсяги інвестицій в економіку України, незважаючи на проведення цільових державних заходів щодо їх залучення, залишаються на рівні значне нижчому, ніж необхідно для сталого розвитку провідних галузей народного господарства. При цьому Сумська область серед інших регіонів України за цим показником займає одне із останніх місць.

Постановка проблеми. Особливу увагу на сучасному етапі потребує пошук джерел фінансування розвитку малого бізнесу, який має інноваційну направленість своєї діяльності. У більшості країн з ринковою економікою альтернативним джерелом його фінансування виступає держава, яка в особі спеціально створених фондів, гарантійних установ здійснює кредитування малого бізнесу, а також виступає гарантом по таким кредитам у комерційних банках та інших фінансових інститутах.

Виклад основного матеріалу. В Україні було сформовано ряд установ, які здійснюють кредитування малого бізнесу: Державний інноваційний фонд; Український фонд підприємництва; Кредитно-гарантійна установа, засновниками якої виступили Український фонд підтримки підприємництва, ряд комерційних банків і фірм, що мали досвід роботи в ринкових умовах. Проте вони протягом свого недовгого існування не змогли зарекомендувати себе надійними партнерами малого бізнесу, що приречло їх на збиткову діяльність.

Кредитування малого і середнього бізнесу неможливе без наявності чіткого механізму видачі, супроводження і погашення кредитів. Такий механізм ще не визначений і не врегульований законодавчо, і це призвело до банкрутства кредитних установ і перетворення їх на благодійні організації.

По-друге, кредитні установи мають бути широко представлені по всій території, а інформація про існування і умови роботи – загальнодоступними. Більшість комерційних банків відмовляються працювати з малим бізнесом, мотивуючи це тим, що суми кредитів, як правило, невеликі, доходи низькі, а ризики непогашення великі. Деякі

банки, які не відмовляються кредитувати малий бізнес, працюють в режимі “ломбарду”. Одержання малих кредитів на таких умовах стає для підприємств малого бізнесу недоцільним, а надання таких кредитів для банків – нерентабельним бізнесом.

Кредитування малого бізнесу по лінії Міжнародного банку реконструкції і розвитку, яке забезпечують українські банки “Аваль”, Приватбанк, “Надра”, ВаБанк, Енергобанк, “Фінанси і кредит”, Український кредитний банк, здійснюється на термін до 5 років, і його основним недоліком є вимога застави у розмірі 200 % від суми кредиту та орієнтація на бізнес, здатний створювати робочі місця для шахтарів. Ці вимоги не тільки обмежують розповсюдження кредиту в більшості регіонів України (в т.ч. і Сумській області) але й не вирішують головну проблему малого бізнесу – відсутність чи нестачу застави. Орієнтуючись на одержані доходи кредитування, банки виставляють жорсткі вимоги до потенційних позичальників. Першочерговою вимогою є наявність успішно діючого бізнесу на момент одержання кредиту. Стартовий бізнес не кредитується взагалі.

Кредитування малих підприємств, які мають інноваційну направленість (венчурні, експерентні підприємства) на особливих умовах венчурного фінансування взагалі не передбачено чинним законодавством, що унеможливорює створення інноваційних структур та конкурентоздатних виробництв, здатних успішно вести зовнішньоекономічну діяльність.

Поодинокі випадки створення спільних малих підприємств з залученням іноземного партнера (що за діючою методологією зараховується як іноземні інвестиції в економіку держави) за намірами їх створення можна поділити на:

- приховане поглинання великим іноземним виробником потенційного конкурента в майбутньому (якщо таке спільне підприємство створено на базі інноваційних вітчизняних технологій);
- розвиток сировинної бази для іноземного партнера при створенні спільного підприємства, яке поставляє сировину за межі України;
- просування іноземної інноваційної продукції на територію України (наприклад, фірма “Фокстрот”).

В Україні останнім часом спостерігається поживлення економіки, що стимулює розвиток малого бізнесу, сприяє підвищенню його кредитоспроможності, банки поступово відновлюють до себе довіру населення. Аналіз існуючої ситуації на ринку кредитів для малого бізнесу свідчить про необхідність розвитку кредитної системи. Зокрема, доцільне створення нової установи (можливо, на базі

існуючої Кредитно-гарантійної установи з підтримки малого і середнього бізнесу), яка б відповідала зазначеним нижче критеріям.

Ця установа повинна створюватись державою разом з комерційними банками, страховими й іншими компаніями, що досягли реального досвіду кредитування малого бізнесу; мати можливість видавати кредити підприємцям-початківцям і підприємствам без застави або без реальної застави під ретельно розроблений і обгрунтований бізнес-план; мати значну кількість підрозділів по території України; працювати на комерційній основі та спеціалізуватись на наданні невеликих кредитів (до 10 тис. грн.) під невисокі відсотки з можливістю надання довгострокових кредитів.

Держава повинна виступати гарантом у створенні такої установи по кредитах, які б надавались без належної застави, а також у кредитуванні підприємств, що мають свій власний бізнес. Джерелом коштів для покриття ризиків може бути прибуток (його частина) держави, який вона одержує від надання успішних кредитів.

Висновки. У стратегічному плані можливості залучення фінансових ресурсів для інвестування економіки регіону значною мірою залежать від розв'язання вказаних вище та цілого ряду інших проблем. Центральною з них є формування привабливого інвестиційного клімату та досягнення стабільності вітчизняного законодавства.

Список літератури

1. Зеленський С.В., Зеленський В.С. Інноваційна модель розвитку економіки України: теорія, проблеми, перспективи // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. пр. Т. 10. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС, 2004. – С. 51-54.
2. Статистичний щорічник України за 2003 рік. – К.: Видавництво “Консультант”, 2004.

Отримано 26.10.2005